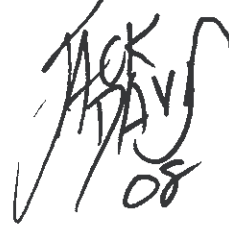

KERÄILIJÄN TUNNUSTUKSIA

MAD MEN osa 1

D. MARTIN...

Jyrki Vainio

**Sam Viviano - MAD myy
sielunsa**

MAD-lehden groteskeja, hiukan epämiellyttäviä karikatyyrejä piirtävä Sam Viviano katsoo nimeäni paperilla: "Sinähän olet varastanut kirjaimet minun sukunimestäni ja järjestänyt ne uudelleen!"

Alle kuusikymppinen Viviano on Madin piirtäjien "uudempaa" kaarta ja lisäksi toiminut viimeiset kymmenen

vuotta toimiston puolella lehden AD:nä. Hän esittelee minulle Madin nykyistä toimitusta Times Squaren liepeillä New Yorkissa. Vanhat loiston ajat ovat kaukana takana. Jotenkin tuntuu, että tämä heijastuu toimiston yleiseen ilmapiiiriinkin hiukan kuihtuneena tunnelmana. Eikä ihme: emoyhtiö Time/Warner oli juuri päättänyt karsia kustannuksia pudottamalla lehden ilmestymistiheyden puoleen, vain neljään numeroon vuodessa.

Mahtaisivatko lehden nimekkäimmät veteraanipiirtäjät enempää jaksakaan: Mort Drucker piirtää edelleen parodia-

sarjojaan, mutta on jo 80-vuotias - ja Al Jaffee maalaa vielä silloin tällöin uusia taittelutehtäviä, vaikka on täyttänyt 88.

Viviano esittelee piirtäjien tuoreimpia originaaleja. Perustaja Bill Gainesin elinaikana MAD oli viimeisiä kustantajia jotka vaativat että piirtäjien alkuperäistyöt jäävät yhtiölle. Nykyisin käytännöstä on luovuttu ja työt palautetaan tekijöille. Valtavat vanhojen töiden varastot on myös hiljalleen tyhjennetty, ei kuitenkaan palautuksina tekijöille, vaan parin viime vuosikymmenen mittaan yhtiö on muuttanut originaalit rahaksi myymällä

niitä suurissa huutokaupoissa keräilijöille. Kuten minä.

Varsinaiset arkistot on jo myyty, mutta sekään ei enää riitä: nyt vasaran alle on pistetty myös viimeiset alkuperäistyöt jotka tähän asti ovat riippuneet toimituksen seinällä. Riipaiseva osoitus tästä on pieni galleria, jota Gaines aikanaan kutsui ”MADin sieluksi”. Hän oli koonnut seinille muutamia keskeisiä töitä, joita piti lehden hengen erityisen tärkeinä kiteytyksinä. Tähän kuului mm. Norman Mingon ensimmäinen kansikuvamaalaus, jossa esiintyi lehden maskotiksi noussut Alfred E. Neuman, kuva, joka toimi kaikkien sitä seuranneiden kansikuvien mallina.

Nyt kaikki seinillä olevat työt ovat jäljennöksiä.

Täysin maallistunutkaan ihminen ei oikein voi pitää kovin hyvänä tilannetta, jossa lehti on päätenyt myymään oman sielunsa.

Al Jaffee – kysymättä paras taitteilija

Tapasin muutamia Madin veteraaneja piirtäjäjärjestö National Cartoonists Societyn vuosikokouksessa New Orleansissa. Al Jaffee (s. 1921) palkittiin elämäntyöstään Reuben-palkinnolla.

Hän on pienikokoinen, liikkeiltään ja olemukseltaan jo haurastunut vanhus, mutta puhuu edelleen vahvalla, hyvin matalalla äänellä.

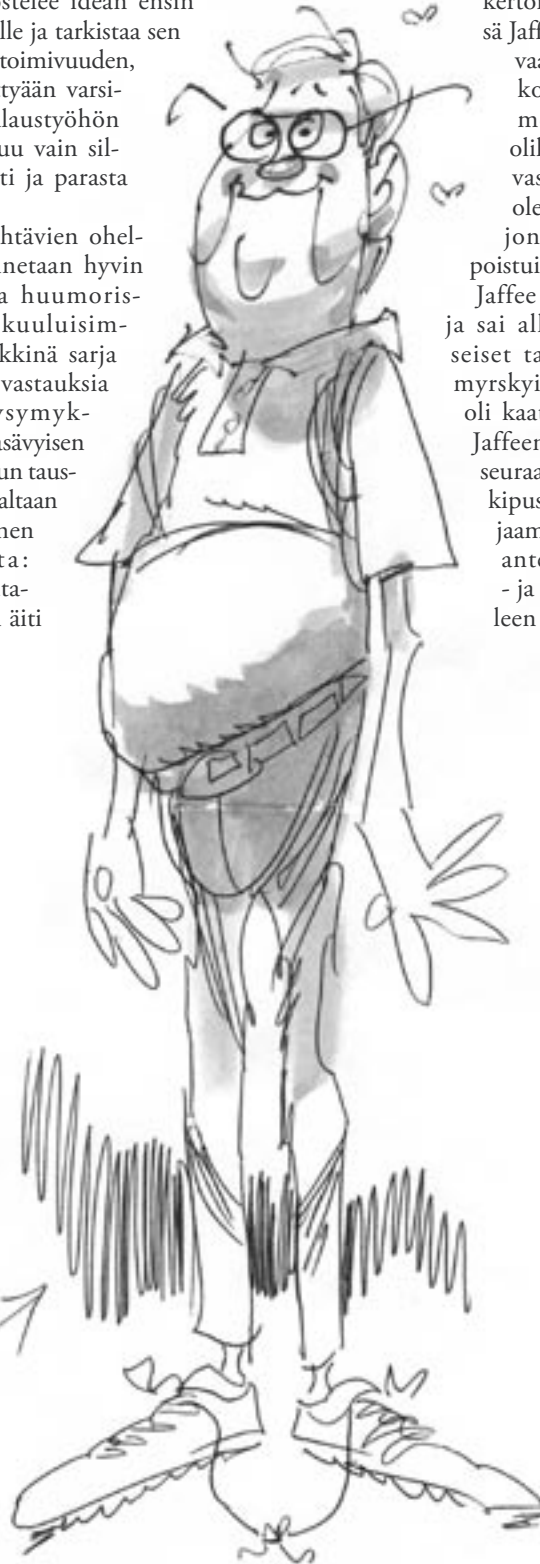
Hämmästelin, että näkemäni taittelutehtävän originaali oli maalattu hyvin paksulle pahville - sitä ei mitenkään ollut mahdollista taittaa ja siten tarkistaa, että kuvan puoliskot varmasti sopivat yhteen. Jaffee vahvisti, että tämä piti paikkansa. Hän luonnostelee idean ensin kuultopaperille ja tarkistaa sen avulla niiden toimivuuden, mutta siirryttyään varsinaiseen maalaustyöhön jatko tapahtuu vain silmämääräisesti ja parasta toivoen.

Taittelutehtävien ohella Jaffee tunnetaan hyvin sarkastisesta huumoristaan, tästä kuuluisimpana esimerkkinä sarja ”Napakoita vastauksia tyhmiin kysymyksiin”. Tummasävyisen huumorintajun taustalla lienee osaltaan hyvin traaginen perhetausta: amerikanjuutalaisen Jaffeen äiti

päätti palauttaa perheen Eurooppaan juuri ennen toista maailmansotaa. Jaffee vietti nuoruuttaan Latviassa, kunnes isä tuli sodan alla noutamaan hänet takaisin Amerikkaan. Osa perheestä ei kuitenkaan halunnut lähteä ja heidät Jaffee sodan myötä menetti, mukaanlukien äitinsä.

Napakoita vastauksia tyhmiin kysymyksiin Jaffee tuntuu viljelevän omassa elämässäänkin. Eräs fani kertoi minulle nähneensä Jaffeen sarjakuvafestivaaleilla yleisön joukossa. Kun hän oli mennyt kysymään, oliko tämä Al Jaffee, vastaus kuului: ”Ei, olen hänen veljensä”, jonka jälkeen Jaffee poistui paikalta.

Jaffee kertoo, että sarja sai alkunsa kuten klišeiset tarinatkin, eräänä myrskyisenä yönä. Tuuli oli kaatanut tv-antennin Jaffeen talon katolta ja seuraavana päivänä hän kipusi katolle sitä korjaamaan. Vääntäessään antennia paikoilleen - ja menettäessä hiljalleen hermojaan - hän

kuuli pienten askelten nousevan tikkaita ylös. Hänen poikansa kurkisti räystäään reunalta, kysyen: ”Missä äiti on?”

Jaffee murjaisi takaisin: ”Äiti on kuollut, tungen hänen ruumistaan savu-piippuun”.

Pienet askeleet olivat laskeutuneet tikkaita takaisin alas.

Jack Davis, Nick Meglin ja Arnold Roth – kolme ovelaa setää

Vanhoista mestareista odotin eniten Jack Davisin (s. 1924) tapaamista. Hän on kunnioitusta herättävän monipuolinen piirtäjä. Oli piirrostyökalu mikä hyvänsä, hän pystyy tuottamaan sillä laadukasta, hauskan näköistä jälkeä.

Kommenteissaan Davis on aina korostanut, että on vain piirtäjä - ei kirjoittaja eikä puhuja. Tämän havainnon todenperäisyys tuottikin minulle jonkinasteisen pettymyksen, sillä Davis todellakin osoit-

tautuu sangen hiljaiseksi ja vähäpuheiseksi mieheksi. Hän vastaa kysymyksiin lyhyesti, venyvällä etelävaltioiden murteellaan.

Ehkä juuri kontrastina tälle onkin niin huvittavaa, kun hän arvokkaan hiljaisuutensa vastapainoksi päätyy tekemään jotain hassunkurista.

Palkintojenjakogaalassa Davis on nykyään jokavuotinen lavaesiintyjä ja kuulemma hänen tavakseen on tullut joka vuosi kertoa rennon hitaalla puhetavallaan joku sympaattisella tavalla pikkutuhma vitsi. Tänä vuonna hän vielä alusti sen pitkällä kertomuksella, jonka mukaan kaikki olisi todellisuudessa tapahtunut jollakin Bill Gainesin kustantamalla Madin henkilökunnan matkalla Sergio Aragonésille.

Kun kerron Davisille olevani Suomesta, hän pyytää minua sanomaan jotain suomeksi. Haparoin jotain repliikkiä, joka sattuu tulemaan mieleen - ja yhtäkkiä Davis alkaa jokeltelemaan minun puheeni nuottia tavoitellen kuin ilkkurinen pikkupoika koulun välitunnilla. Hänen

vaimonsa, herttainen pieni mummeli, naureskelee lämpimästi vieressä. Heistä ei voi olla pitämättä.

Vanhan madiläisen mielikuvaa vastaa paremmin Nick Meglin, lehden pitkäaikainen toimittaja ja AD ennen Sam Vivianoa. Hänen toimenkuvaansa kuului etenkin yhteydenpito lehden taiteilijoihin. Meglin suolaa keskustelua juuri sen tyyppisillä jatkuvilla pienillä piikeillä ja ironisilla sivalluksilla, kuin häneltä ennalta odottaisikin.

Kun esimerkiksi istun pöytään, jonka toisessa päässä Meglinillä on keskustelu meneillään, hän korottaa puhuessaan ääntään juuri sen verran, että erotan sen muusta taustasorinasta hyvin, ja jatkaa suoraan lonkalta: ”...niin mahdottomaksi tämä on mennyt, että tänne alkaa tulla piirtäjiä jo jostain kaikenmaailman Suomesta saakka...”

Voisin hätkähtää - ellen olisi ennen kommenttia huomannut hänen vaivihkaa vilkaisen minun suuntaani ja rekisteröineen saapumiseni.

Laitajäsenenä madiläisten seurueessa pyörii Arnold Roth (s. 1929). Hän ei koskaan piirtänyt itse Madiin, mutta työskenteli vanhojen madiläisten kanssa Harvey Kurtzmanin muissa lehtiprojekteissa, Trumpissa, Humbugissa ja Helpissä.

Hän esiintyy mielellään hiukan riettaana, paheellisena vanhana setänä. Sen myötä hänet tunnetaan amerikkalaisissa piirtäjäpiireissä suurena persoonana, josta jokaisella on joku tarina kerrottavanaan.

Istun terassille pöytäseurueeseen, jossa useampi vanha herra polttee arvokkaasti sikareita. Kun kaikki sytyttelevät jotain, kääntyy Roth puoleeni ja kysyy poltanko minä. Sanon että en. Tämän jälkeen Roth kumartuu lähemmäksi, katsoo silmiin ja kysyy hyvin vakavan ja viattoman näköisenä: ”Haluaisitko opetella?”

Astu peremmälle juuri
 avattuun
 "Turun
 Sarjakuvakauppaan
 osoitteessa
 Linnankatu 7 ...
 Jos et uskalla,
 tutustu valikoimaamme
 ja tee tilaus netissä:
www.turun.sarjakuvakauppa.fi
 ♥:lla, Jukka

Kvaak.fi

- Uutisia
- Arvosteluja
- Keskustelua